

Purga

Sofi Oksanen

**Direcció:
Ramon Simó**

**Producció:
Teatre Nacional de Catalunya i Bitò Produccions**

**Sala Petita
Del 10 d'abril al 3 de maig**

Informació pràctica

Sala Petita

Del 10 d'abril al 3 de maig de 2015

Horaris:

De dimecres a dissabte: 20 h; diumenge: 18 h

Preu:

Tarifa general: 23 €.

Tarifa 50%: 11,50 € (fins a 25 anys, aturats i titulars del Carnet jove)

Tarifa especial: 19,50 € (Dia de l'espectador, +65 anys, grups +10 persones, joves 26-30 anys, discapacitats, famílies nombroses i monoparentals).

Edat recomanada:

A partir de 16 anys

Col·loqui amb Josep Ramoneda :

Sala Petita, Divendres 17 d'abril, després de la funció. Activitat gratuïta.

El col·loqui sobre *Purga* comptarà amb la presència de Josep Ramoneda, periodista, filòsof i escriptor, juntament amb Ramon Simó, director de l'espectacle. Josep Ramoneda (Cervera, 1949) es periodista, filòsof i escriptor. Col·labora habitualment amb diversos mitjans de comunicació i dirigeix diverses col·leccions editorials d'assaig. Ha estat director del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona entre els anys 1989 i 2011, president de l'Institut de la Recherche et de l'Innovation de París des de 2009 i director de l'Institut d'Humanitats de Barcelona (1986-1989).

Purga

Un any després de la independència d'Estònia, els traumes de la invasió soviètica encara són perceptibles, i el país està duent a terme una reforma agrària que les màfies —formades en bona part per antics membres del KGB — aprofiten per enriquir-se a còpia de robar fusta als ciutadans indefensos i vendre-la després a Finlàndia.

Una noia jove s'acaba d'escapar d'una d'aquestes màfies que la volia explotar sexualment i es presenta d'amagat a l'indret on viu la germana de la seva àvia, una dona que s'ha reclòs en una casa de camp plena d'objectes de l'antic règim i deixa passar el temps aïllada d'un entorn que no cessa de recordar-li el preu que va haver de pagar per sobreviure mentre tants altres —com la seva mateixa germana— eren deportats cap als gulags de Sibèria.

En el contacte entre aquestes dues generacions, s'iniciarà un dolorós viatge de retrobament amb les arrels familiars, trencades per la violència stalinista i les diferents actituds de les víctimes respecte dels invasors, que potser ajudarà a tancar algunes de les ferides que no deixaran d'estar obertes mentre hi hagi identitats borroses que no sàpiguen com encaixar en una realitat que ha provat d'ocultar-les.

Equip artístic

Traducció	Emma Claret i Eila Pyrhönen
Direcció i escenografia	Ramon Simó
Vestuari	Mariel Soria
Il·luminació	Quico Gutiérrez
Composició musical	Joan Alavedra
So	Ramón Ciercoles
Audiovisuals	Benecé Produccions
Caracterització	Àngels Salinas
Ajudanta de direcció	Soles Velázquez
Contrucció d'escenografia	Arts-Cènics S.L.
Equip tècnic i de gestió de Bitò Produccions:	Xavier Xipell (Cap tècnic) Carles Manrique (Producció Velvet) Josep Domènech (Producció)
Repartiment:	
Aliide gran	Carme Elias
Aliide jove	Maria Molins
Hans	Ernest Villegas
<i>Martin</i>	Santi Ricart
<i>Lavrentí</i>	Jordi Martínez
Paxa	Pep Ambrós
Zara	Andrea Portella

Amb la col·laboració de: Pepo Blasco (veu en off), Soles Velázquez (veu en off) i Martina García Ballester (Linda, *nena enregistrament*)

Producció: Teatre Nacional de Catalunya i Bitò Produccions

Sofi Oksanen (1977)

La dramaturga i novel·lista finesa-estoniana Sofi Oksanen (1977) és una de les figures més destacades de la seva generació. La seva obra, escrita en finès, ha estat traduïda a més de trenta llengües. Va néixer a Finlàndia, filla d'un electricista i d'una enginyera d'Estònia que va arribar a Finlàndia als anys 70.

Ha obtingut el Premi Fémina Estranger i el Premi FNAC a França i, junt amb Roberto Saviano, el premi del Llibre Europeu atorgat pel Parlament Europeu.

El març de 2013 Sofi Oksanen va ser la primera dona del seu país guardonada amb el Premi Nòrdic de l'Acadèmia Sueca pel conjunt de la seva obra.

La mare de petita parlava, però d'adult ja no. Quan la mare va arribar a Sibèria, va deixar de parlar. Mai no he sentit que digués res més que «sí, sí». L'àvia em va dir que de nena parlava. Tothom pensa que la mare és muda però no ho és. Simplement va deixar de parlar. I ara que sóc aquí, em sembla que tinc tot el dret de sentir de la teva boca el perquè.
Sofi Oksanen, *Purga*

***Purga* és una història apassionada, on la por, la violència i les seves conseqüències juguen un paper important. On l'amor no és un bàlsam, només.**

Purga és una gran història. Una història de violència i una història d'amor impossible. Una obra de ficció que prova d'explicar-nos com podem, si és que podem, sobreviure a situacions que ens porten als límits de la humanitat mateixa. Sofi Oksanen ens ofereix l'oportunitat de recórrer la vida de la protagonista des de 1947 fins a 1992, des de l'ocupació soviètica d'Estònia, el seu país, fins a la democratització i la declaració d'independència. Una part important de la història d'Europa concentrada en un territori rural, una part important de la violència pròpia de l'Europa del segle xx, física, social, econòmica i ideològica, concentrada en una dona, Aliide Truu, que haurà de maldar per sobreviure i per superar una experiència que condensa el trencament familiar, la tortura patida, la delació forçada, la submissió i fins i tot l'assassinat com a única manera de protegir-se. I l'amor, un amor impossible, un amor que es voldria pur, un amor net que la condueixi a la salvació.

Entre 1947 i 1953 es van produir els esdeveniments que van marcar el cos i l'ànima de l'Aliide Truu. Uns fets que s'encadenen amb una lògica inexorable i que troben el seu origen en la tortura i les seves conseqüències socials i morals. Tot, per acabar destruint l'individu, per acabar aconseguint que els individus perdin la qualitat de persones, de ser considerats persones. Aliide volia oblidar aquells temps, volia oblidar tot el que va fer i tot el que va patir. Però la memòria és persistent, sobretot si la vida ens ha tatuat la pell i l'esperit. El 1992 Aliide rebrà una visita inesperada: la Zara, una noia jove, russa, una víctima del tràfic de persones instal·lat a l'antiga Unió Soviètica, arriba a casa seva per tornar a obrir o qui sap, potser per tancar definitivament la ferida del record. Zara, una altra manera de perdre la qualitat de persona. Una altra forma de violència exercida contra les dones. Des de la seva arribada, passat i present es faran visibles i la memòria d'Aliide anirà colonitzant el present i condicionant el futur.

Purga és una història apassionada, on la por, la violència i les seves conseqüències juguen un paper important. On l'amor no és un bàlsam, només. De vegades, les poques vegades que expliquem històries tan profundament humanes com aquesta, tan íntimes i alhora tan lligades a la gran història del món, ens preguntem si, en representar-les, no ens fem còmplices de la violència que transmeten. Com representar la violència sense fer-se'n còmplice? Com respectar el dolor i la passió de les persones que han viscut experiències com aquestes sense tenir la sensació que només les utilitzem per crear un «bon» espectacle?

Purga

Com utilitzar la ficció per explicar la pèrdua de la humanitat i la lluita per recuperarla, i tot el mal que hem de fer i no podem evitar de fer si volem sobreviure? Potser defugint el melodrama, en la mesura del possible; potser encaminant-nos més cap a la tragèdia, sempre que podem; potser prenent una determinada distància poètica en la coexistència del passat i el present; potser fent espectacle de la violència només quan és realment imprescindible i potser provant de fer un ús particular del temps que ens ajudi a crear l'espai necessari perquè la persona, aquella persona que amb tanta facilitat hem après a negar, aparegui.

Ramon Simó, direcció

Desde pequeña vio, oyó y sintió la auténtica Estonia soviética. Su infancia estuvo poblada de murmullos de historias ajenas, quejas y lamentos. Intuyó el valor de la mentira y la impostura para sobrevivir. Siberia, Siberia. Una palabra que solía estar en aquellos relatos que se referían a los miles de personas que «se habían ido a vivir a allí». Hasta que en los noventa se le empezó a llamar por su nombre: «¡deportación. Exilio!». Además, el contacto con sus abuelos era complicado. «Los teléfonos estaban intervenidos y no podías hablar de nada abiertamente; sin contar con que encargar la conferencia telefónica era un proceso delicado. Las cartas se censuraban y no podías escribir de ciertas cosas. Mis cartas infantiles, por supuesto, no lo eran. Pero mi madre y mis parientes tenían un código: hacían unas marcas que convertían la frase en todo lo contrario». [...]

Purga comienza y termina en 1992. Un año después de su independencia y tres de la caída del muro de Berlín. Desde esa fecha se recrea el pasado de los personajes y traza un fresco de su presente y del país. «Estonia ha tenido un enorme progreso en 20 años. La verdad es que se han hecho las cosas bastante bien en el sentido de que se ha logrado crear un Estado legal y acabar con la corrupción, con éxito en comparación con países cercanos como Lituania y Letonia. Se ha conseguido reducir el crimen. Estonia tiene ahora el euro, pertenece a la Unión Europea y a la OTAN, lo cual la hace más conectada que Finlandia, que no pertenece a la OTAN. A pesar de la crisis actual, ha conseguido la confianza de la Unión Europea». Y un deje orgulloso se nota en su voz: «El progreso en las tecnologías de la información ha sido sorprendente, es la nación mejor conectada a Internet de Europa».

Pero el pasado sigue ahí. En los mismos dos ámbitos: político-social y personal. «No ha sido fácil curar las heridas. Está mejorando, pero el pasado es complicado. Y lo es de maneras concretas. Por ejemplo, la frontera con Rusia todavía no está ratificada y la gran minoría de ciudadanos de Estonia que hablan ruso son un problema; bueno, ellos no, pero Rusia los está usando en su política exterior. Hace un momento decía que se ha reducido la corrupción, aunque la verdad es que cada tanto sale un asunto donde un político ha recibido un soborno de Rusia y eso genera mucha complicación».

El saqueo de las emociones y sus consecuencias son otra cosa. Como cuando un cuervo se va pero las ondas de su graznido se congelan. «A pesar de los problemas de la URSS y las víctimas, uno de los aspectos en el que estoy más interesada son los efectos mentales, es un sistema de lavado de cerebro. Incluso ahora...», y es cuando se lamenta de las heridas dejadas por el régimen. [...]

«Cuando empecé no sabía que iba a escribir sobre tráfico de personas. Sí sabía que quería hablar sobre la violación como un crimen de guerra. Descubrí que esas víctimas de diferentes lugares y orígenes religiosos tenían experiencias parecidas. Supe que las víctimas de tráfico de personas tenían las mismas reacciones traumáticas que las de la violación en la guerra. Debía mostrar que incluso la llegada de la libertad no había sido igual para todos. Los países bálticos son muy jóvenes y no han podido desarrollar un Estado de bienestar, de manera que cuando aparece una crisis los golpea de manera brutal».

Toma el último sorbo del capuchino, que saborea hasta el fondo. Ahora sus reflexiones exploran las esclavitudes de la modernidad allí. «El materialismo es una de ellas. Mientras los finlandeses quieren ser dueños de su coche o apartamento, en Estonia lo que realmente importa es aparentar ser rico. ¡Deslumbrar! Los coches de marca y los apartamentos son todos alquilados y la ropa tiene más importancia que para los finlandeses». Hace una pausa para aclarar con un asomo de sonrisa que «Estonia ha atravesado tantos cambios y reformas del suelo que no es aconsejable comprar tierra porque *nunca se sabe*».

Y tras una sonrisa irónica, llega una frase seria ante la pregunta de la posición, oficialmente neutral, de Finlandia durante la época soviética. «No era realmente neutral. El periodo de la finlandización del efecto que la Unión Soviética tuvo sobre el país fue muy fuerte. Finlandia era independiente, pero todas las decisiones importantes las tenía que aprobar Rusia», y relata algunos episodios en los cuales Finlandia dio la espalda a los estonios. Ahora es distinto, «¡claro!». La relación es más estrecha. Además, muchas empresas finlandesas están presentes allá. Algo que, asegura la autora, debe relacionarse con el descenso de los niveles de corrupción. «Todo esto hace que Finlandia se considere como el hermano mayor de Estonia, y a ellos no les gusta que se les vea como a un hermano menor».

Winston Manrique Sabogal, «El secreto de la crueldad», publicat al diari *El País*, 26 de febrer de 2011

«El pasado lleva a una memoria futura, esto crea un vínculo entre generaciones y puede acabar en trauma... si no entendemos los problemas del pasado no tendremos futuro», sentencia Oksanen, antes de añadir «en el caso de Estonia es particularmente complicado, de hecho es casi imposible juzgar el pasado porque Rusia querría participar en cualquier intento de hacerlo».

Además, «en Estonia se combina la prisa por llegar al futuro con la necesidad de curar el pasado. Estonia ha tenido un pasado reciente muy complejo y el país sigue en transición. De hecho, cuando Estonia recuperó la independencia no éramos conscientes de los problemas que íbamos a afrontar». Oksanen habla en primera persona al referirse a Estonia. Su padre es finlandés, pero su madre nació en el pequeño país báltico. También habla de la necesidad de reconstruir la identidad estonia, como si el período soviético la hubiera puesto en cuarentena.

«En Estonia yo distingo entre los que se fueron, la diáspora, y los que vivieron aquí bajo la ocupación soviética. Esta ocupación afectó a la identidad, el idioma y todo lo que se hacía en este territorio. Cuando Estonia recuperó la independencia, aquellos que vivieron alejados del país durante décadas quedaron en estado de shock al volver porque ya no encontraron lo que recordaban o lo que les habían presentado. Como casi todos los que han emigrado, ellos vivían en una nación imaginada que sólo existía en su cabeza».

«Al final no puede haber una manera correcta de ser un buen estonio, pero sí muchas opiniones», reconoce, y pasa a analizar secuelas soviéticas todavía latentes en dicha sociedad: «la cultura soviética está detrás del estado de la libertad de expresión en Estonia. Aquí hay cierta libertad de expresión, pero no al nivel de los países occidentales. Un ejemplo es cómo se trata la igualdad de género en Estonia y en Finlandia. Otro es el tema del tráfico de personas, en Estonia hacen como si no existiera o no fuera un problema».

Fran Martínez, «Entrevista a Sofi Oksanen», *Rusia Hoy*, 18 d'agost de 2012

A causa de la seva extensió i severitat, les mesures repressives [que va patir Estònia després de la Segona Guerra Mundial] es poden comparar a l'holocaust jueu, el qual s'ha revelat com a causant a llarg termini de desordres físics i/o psicològics a gairebé tots els supervivents. Els investigadors diuen que aquestes conseqüències psicològiques s'estenen fins als fills i néts dels supervivents de l'holocaust, i com a mínim un 30-60% dels supervivents encara necessita acompanyament, mentre que el 10-30% necessiten tractament.

Els investigadors diuen que aquests símptomes es poden apreciar durant cinquanta anys. Així doncs, aquests símptomes no desapareixeran a Estònia abans de l'any 2030-40. El que va succeir en aquest indret s'ha anomenat «l'holocaust estonià». Encara que hi ha diverses raons per creure que els resultats directes i indirectes del trauma que ens afecta són similars als de l'holocaust, aquests han rebut tanmateix una mica menys d'atenció. Passa el mateix amb la *tendència a l'etnocidi* que ocultaven les mesures repressives soviètiques. La violenta sovietització a llarg termini d'Estònia va generar una situació psicotraumàtica general. Els indicis i la durada, així com els resultats d'aquest trauma psicològic, depenien de la condició anterior al trauma d'un o altre grup social i/o persona, de la durada del trauma i de les oportunitats d'adaptar-s'hi.

Naturalment, no tot el període soviètic a Estònia va ser una cadena ininterrompuda de crims contra la humanitat. Alguns dels reprimits van aconseguir defensar i promoure amb força la dimensió nacional, cultural i social, l'economia i la ciència. Però si bé això no s'ha de menystenir, tampoc no s'han de menystenir els patiments d'aquells que van experimentar la violència. [...]

El propòsit de les mesures repressives soviètiques era subjugar, reprimir i/o destruir el nucli més actiu de la població. Alhora, aquestes accions de violència funcionaven com a mitjans per aconseguir que, a causa d'una por conscient o inconscient, tota la nació es veiés forçada a rendir-se, a callar o conformar-se, a acceptar la situació i cedir davant el poder de la violència. La por i l'ansietat van ser el propòsit i el resultat d'aquestes mesures antihumanes. També van servir per no deixar de mantenir activa la por de veure's privat de la possibilitat de realitzar-se un mateix al llarg de la vida. La contínua violència va causar un trauma seriós a la societat Estònia. L'adoctrinament basat en el terror, adreçat a modificar de manera forçada i violenta les actituds i opinions personals, va eliminar la independència nacional de la memòria col·lectiva de la població. Els mons emocionals i mentals de l'adoctrinament es van adequar a la població soviètica, que se suposava que no havia de tenir ideals nacionals o religiosos. [...]

Les acusacions pel fet de ser religiós o nacionalista podien comportar mesures repressives. Els principals mitjans de violència van ser els assassinats massius, les deportacions, la tortura i les amenaces. La seva crueltat, el seu abast i els seus mètodes van ser descrits en detall per les autoritats de l'ocupació germànica quan es van utilitzar per donar suport a la població durant la guerra contra la Unió Soviètica. Aquells que havien estat torturats i havien sobreviscut van poder

Purga

confirmar aquesta informació. La por al retorn del poder soviètic va provocar que molta gent fugís; aquells que van romandre a casa van quedar subjectes a les mateixes mesures conegudes des de 1940-41.

Aigi Rahi-Tamn, «Pèrdues humanes», dins *El Llibre Blanc. Pèrdues infligides a la Nació Estònia pels règims d'ocupació*

La Federació Russa és el país més gran del món, que s'estén des d'Europa fins al Pacífic, i és una enorme superfície per a l'origen, el trànsit i el destí de dones, homes i nens amb els quals es trafica per obligar-los a fer treballs forçats.

Als anys 90 l'atenció es va centrar en milers de dones i menors amb els quals es traficava des de Rússia per tal de prostituir-los, particularment a Europa, Israel, els Emirats Àrabs Units, Aràbia Saudita, els Països Escandinaus, Xina i Amèrica del Nord. A la primera dècada del segle xxi ha crescut la preocupació pels homes víctimes del tràfic humà o que simplement emigren des d'Àsia Central, particularment des dels estats del Kirguizistan, Tadjikistan i Uzbekistan, cap a Rússia, i s'acaben trobant fent treballs forçats en la construcció, la pesca, la feina del camp o les botigues.

Per què milers de ciutadans que busquen oportunitats de feina, sous més alts i un futur millor no poden trobar una llar i acaben atrapats en treballs forçats, dels quals no els resulta gens fàcil escapar? Les raons en el cas rus són diverses i el context històric n'és la clau. El col·lapse de l'imperi soviètic a l'Europa de l'Est l'any 1989 i la desintegració final de la URSS l'any 1991 van tenir conseqüències serioses. Es van transformar els sistemes econòmics, amb el resultat d'un increment en l'atur i en la pobresa, especialment entre les dones. El col·lapse de la planificació estatal i l'inici del que es va conèixer com a «capitalisme salvatge» (*dikii kapitalizm*) van suposar un trencament en les antigues cadenes de subministrament i els antics models comercials. L'ocupació i els models d'inversió van canviar i això va venir acompanyat de noves oportunitats per a l'explotació dels més necessitats.

La URSS sempre havia tingut una «segona economia» o «economia submergida» que engreixava les rodes de l'economia oficial, i entre els seus agents comptava amb elements criminals, alguns dels quals rebien l'etiqueta de «lladres legals» (*vory v zakone*). Aquells que havien passat per les presons soviètiques tenien les seves xarxes de contactes, útils per al crim organitzat i per recórrer els baixos fons. Després del col·lapse de la Unió Soviètica, els clans mafiosos van aconseguir uns beneficis enormes.

Les ajustades restriccions de mobilitat que havien impedit que molts ciutadans soviètics viatgessin arreu del món es van relaxar. A més a més, l'economia sexual a nivell polític internacional i la demanda masculina de prostitutes va oferir als clans criminals i als petits operadors unes possibilitats immenses per enriquir-se. Un altre factor va fer-ho possible: la corrupció entre els agents fronterers, la policia i els oficials estatals. Si es podien obtenir passaports falsos i els documents necessaris per viatjar, el següent pas era convèncer els russos que hi havia feines lucratives esperant-los en alguna banda.

L'existència d'un món globalitzat d'interconnexions, avenços tecnològics, rapidesa a l'hora de viatjar, telèfons mòbils i internet, facilitava models globals de tràfic humà. En aquest context internacional, era fàcil que hi prosperessin els mecanismes de decepció, reclutament, explotació, control i abús.

Els anuncis de diari i les agències de feina russes dels anys 90 convidaven les dones a fer-se cambres, ballarines, mainaderes, infermeres, treballadores d'oficina o *escorts* a l'estranger per sous atractius. Un cop convençudes que alguna banda les esperaven oportunitats autèntiques, les dones havien d'accedir a viatjar, posem per cas, a Turquia. Les acompanyaven durant el camí per després lliurar-les a algú a la seva arribada. El seu nou amfitrió els demanaria els passaports per registrar-les localment —una cosa normal per als russos, ja que aquells que visiten Rússia ho han de fer— i després les durien a un bordell i les informarien de la naturalesa de la seva nova feina, mentre es quedarien els passaports confiscats. Si les dones es negaven a obeir i protestaven, la resposta es podia traduir en amenaces, violacions i violència, i en la insistència que calia que les dones saldessin els deutes pel cost dels vols i de tots els tràmits que s'havia fet per elles. Aquells que les havien reclutat inicialment les haurien venut al propietari del bordell per 5.000\$ o més.

Atrapades efectivament amb un deute que les esclavitzava, milers de dones russes es van trobar oferint serveis fins a 30 homes per nit. En els pitjors casos, per ajudar-les a suportar la càrrega se'ls proporcionaven narcòtics i alcohol, el preu dels quals s'afegia al deute. Un comportament poc col·laborador per part de les dones sovint es traduïa en l'amenaça de fer mal als seus familiars que s'havien quedat a casa, inclosos els fills, si en tenien. Moltes van sentir por i desesperació, algunes es van enganxar a les drogues. La psicòloga russa Natalia Khodyreva va descobrir que aquelles que abans de marxar de Rússia s'ensumaven que la seva feina podia acabar sent la prostitució, ho suportaven molt millor que aquelles que no sospitaven que podien acabar d'aquella manera.

És difícil dir exactament quantes dones russes han patit això fins a dia d'avui. La naturalesa oculta del tràfic de blanques converteix les estimacions en arriscades i en poc fiables. Tot i així, se n'han suggerit diverses xifres. Una estadística de la Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE) que se cita sovint calcula que entre 1992 i 2002 es va traficar amb unes 500.000 dones i noies que provenien de l'antiga Unió Soviètica, sobretot de Rússia.

D'altres estadístiques, tanmateix, són més baixes. Els clients apreciaven especialment les dones esclaves pels seus pòmuls elevats i pels cabells rossos. Les adolescents i noies sobre la vintena d'edat anaven molt buscades. Però fins i tot es traficava amb dones de més de cinquanta. Un grup d'aquestes dones amb un alt nivell educatiu que esperava trobar bones feines a Itàlia, va acabar en un bordell per a homes que sentien predilecció per les dones d'edat més avançada.

Mary Buckley, «El tràfic humà dins i fora de Rússia», publicat a la revista *Fair Observer*, 8 de setembre de 2013

Una petita mirada a la història. Finlàndia és un país geogràficament gran, petit des del punt de vista poblacional, i situat a l'extrem nord d'Europa, en una àrea fronterera entre l'est i l'oest, on la identitat nacional sempre ha estat fortament lligada a la llengua, i per mitjà d'aquesta al teatre. Finlàndia és una petita potència en el drama i en el teatre en general, que compta amb una sòlida tradició de teatre d'aficionats, no pas de teatre de cort. L'arrencada d'aquest gènere a la segona meitat del segle XIX es relacionava amb la creació d'una identitat nacional basada en la llengua finlandesa, i amb la consecució de la independència del país. L'escena comptava amb una posició prestigiosa, era l'«abecedari» del nen adult; amb el seu ajut es va educar la nació perquè es compregués a si mateixa. D'aquesta manera, la facilitat d'enteniment i la comprensió es van convertir en arguments secundaris del drama. El teatre venia per aconseguir retratar la gent corrent de la manera més veraç possible, així doncs, a Finlàndia s'escriu realisme i realisme psicològic.

Un altre element teixit en el caràcter nacional es relaciona amb el sentit social del teatre i amb la responsabilitat social de l'escriptor, de manera que Henrik Ibsen i Minna Canth se'n poden considerar la tradició. Dramaturg era aquell que s'enfrontava amb valentia a temes socials, a injustícies i a tabús, era qui reflexionava sobre la responsabilitat de l'ésser humà respecte de les seves decisions. L'escena a Finlàndia ha mantingut una constant preocupació per la igualtat i la justícia moral i ètica.

Atès el sòlid vincle democràtic nacional, el drama i el teatre no s'estudien ni interpreten en relació a la tradició, sinó en relació a la realitat. El dramaturg finès o l'obra contemporània no viuen en una bombolla, sinó que parlen de transformacions socials i del que passa al món que els rodeja, però això no es duu a terme utilitzant pornografia social *voyeurista*, sinó d'una manera inesperada i angular, mitjançant observacions precises d'allò que passa al voltant. A Finlàndia les realitats regionals són molt diverses. La vida a Lapònia o a l'est del país són completament diferents de la vida en una zona metropolitana, i precisament per això els teatres municipals encarreguen moltes obres també als escriptors de les seves regions. El contacte amb la persona i amb la realitat tangible que la rodeja constitueix el capital immaterial més valuós del teatre, i garanteix així mateix una certa solidesa social i moral, i una certa credibilitat. [...]

El teatre finlandès viu actualment un auge fascinant de les obres contemporànies. Els teatres volen estrenar obres fineses en la seva programació, i una estrena nacional ja no suposa un risc; els textos nacionals potents interessen el públic. El drama i el teatre converteixen realment en significatives la vida de l'ésser humà i les experiències quotidianes dels nostres dies. La sòlida popularitat de les obres contemporànies nacionals potser parla alhora sobre l'eterna necessitat d'històries que té l'ésser humà. Dins del gran corrent principal del teatre, es narren històries sobre persones. D'una manera sorprenent, els personatges teatrals no viuen únicament sobre l'escenari i fora d'aquest, sinó també en la realitat dels finlandesos, a qui els personatges del drama resulten familiars. També sentim com a propis els personatges clàssics, formen part de nosaltres i de l'inconscient nacional. A més a més, hem escenificat nombroses novel·les finlandeses. Gràcies

en gran mesura al drama i al teatre, Finlàndia és una «comunitat imaginada» — Benedict Anderson—; aquests no pertanyen a l'elit, sinó a la gent corrent. [...]

La major revolució en la literatura dramàtica a Finlàndia ha tingut lloc en la llengua que es parla als escenaris. Els personatges s'expressen en llenguatge col·loquial, l'estructura sintàctica de la frase prové de la llengua col·loquial, hi ha fragmentació, repetició de paraules i frases, errors de gramàtica, dialecte. La llengua que se sent als escenaris amb freqüència és una barreja creativa de diferents codis lingüístics. El diàleg pot ser molt realista, però alhora un llenguatge poètic estilitzat, ben construït. Els textos es poden moure en un terreny entre la poesia i el drama. Al costat del realisme psicològic i el drama de relacions humanes, apareixen altres opcions. Com més trenca una obra les formes d'interpretació convencional, les maneres d'interpretar i de dirigir, més interessant és el teatre que en sorgeix.

Els escriptors de la generació actual busquen formes que els permetin examinar temes més abstractes d'allò que els possibilita el psico-realisme o el drama de personatges, que inevitablement avança cap a la seva fi. [...] L'obra contemporània està fortament arrelada a la realitat social i temporal. El dramaturg trasllada a l'escenari l'esfondrament de la societat del benestar, els problemes de l'economia global, l'escalfament del planeta, el sacerdoci femení, l'homosexualitat, la discriminació dels immigrants, els pobres i marginats de l'actualitat, les identitats híbrides, l'agressió ciutadana —de l'home finès—, l'esgotament i la manca de forces, la manera que té un nen de tractar temes difícils, la immaduresa dels pares, la desorientació individual o col·lectiva. Els escriptors teatrals són capaços de retratar processos socials per mitjà del text, de realitzar-hi observacions precises. La família i els paisatges interns dels seus membres, les tensions mútues, els problemes de parella i les neurosis individuals són temes permanents. Nombrosos textos contenen també una forta reflexió ètica. Així mateix, cal recordar que Finlàndia compta amb un gran grup de dones escriptores de teatre, és a dir, a l'escenari també se senten veus femenines fortes, contradictòries i complexes.

Tradicionalment, les dones han gaudit d'una posició forta en el teatre finès com a escriptores, directores o gerents; sempre han estat presents en el cànon teatral i dramàtic nacional, una cosa que divergeix de la tradició europea masculina. En aquests moments comptem amb moltes autores d'èxit, entre les quals hi ha Laura Ruohonen, Leea Klemola, Saara Turunen, Anna Krogerus, Sirkku Peltola i Sofi Oksanen. Les dramaturgues han trobat aviat, doncs, el seu espai de debat. Això ha significat també una gran quantitat de papers femenins interessants, forts, originals, persones completes, amb freqüència també dones agressives, fantàsticament boges, rebels, que passen la mà per la cara de l'home. Sobre els escenaris no es veuen estereotips de dones fàcils o prostitutes, a l'ombra dels personatges femenins.

Potser el millor sigui l'existència de tants textos capaços de trencar amb tota mena de pràctiques normatives. A Finlàndia hi ha escriptors revoltosos en el bon sentit, que creen mons excèntrics, històries extremes i poc convencionals sobre gent i sobre coses que la nostra percepció quotidiana no ha pogut digerir, fins al punt que necessitem tornar-les invisibles. [...]

Finlàndia és el país amb més superfície forestal d'Europa, i el bosc ha estat anomenat el paisatge de l'ànima finlandesa. Així mateix, la silvicultura ha servit per sustentar el país. A banda del bosc comercial, ens sentim orgullosos de la biodiversitat de la nostra naturalesa boscosa, de les seves diferents espècies i varietat d'hàbitats. Això també inclou una gestió forestal sostenible: garantir el futur i la renovació d'espècies. El bosc sempre ha tingut un important significat simbòlic, ha ofert consol, força, protecció. El si del bosc constituïa un refugi.

M'atreveixo a comparar la diversitat del paisatge textual del drama finès amb la nostra rica naturalesa forestal. En el pitjor dels casos, allò que s'hi oposa és una llastimosa tala generalitzada o una uniforme plantació arbòria, mentre que, en un bosc natural, dins de la mateixa àrea hi creixen arbres de diverses edats i alçades, i diferents espècies. En un autèntic bosc s'hi dóna l'estratificació del temps i l'espai, i a recer dels grans boscos naturals hi habiten espècies poc comunes o en perill. Allà els plançons hi neixen i hi creixen a l'ombra dels altres arbres més grans, i també s'hi poden desenvolupar lentament. El bosc té una tendència natural a créixer per estrats i a desenvolupar nova vegetació al seu ritme. Així mateix, també proporciona materials per a les necessitats domèstiques.

Hanna Helavuori (directora del Centre d'Informació Teatral de Finlàndia), «Paisatges textuais: multiplicitat de veus en el drama contemporani finlandès», dins la revista *Pasodegato*, gener-març 2013.

PATROCINADOR

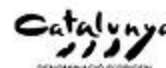
PROTECTORS

BENEFACTORS

COL·LABORADORS

MITJANS COL·LABORADORS

